

2005. 2005. július 23. Nagy Feró a politika és a rockzene viszonyáról, a „magyarkodásról” és arról, hogy miért nincsenek ma forradalmárok. Néhány napja a Live Aiden ugyanabban a forradalmi, társadalomformáló szerepkörben láthattuk az angolszász világ pop- és rockzenészeit, amelyet még az előző század hagyott a műfaj képviselőire. Részben jól is állt a művészek a leporolt forradalmárgúnya, részben meg itt lötyögött, ott szorított. Hány dal született korábban Magyarországon is – az Illéstől a Beatricéig –, amely ma is aktuális „húrokat penget”? De mintha ma már nem lenne miért szót emelni, vagy nincs, aki megtegye. Pedig az akkori „lázadók” ma is élnek, dolgoznak. Nagy Feró például hétfőként többes közönség előtt lép fel. Tőle kérdeztük, mi változott. – Azt hittem, hogy ma már csak arra az időre jössz el a kecskéid mellől, amíg beugrasz egy jó kis haknira az RTL Klubba, a TV2-be, a Névshowba vagy az emlékkoncertekre. – Nem. Például vidéki diszkókban is fellépek. Szerintem ott is játszani kell, és én ebben a közegben is feltalálom magam. Nekem fontos az a húsz perc, amíg nem a tucc-tuccra ugrálnak, akik odajönnek szórakozni. Amikor eléneklem, hogy Piros-fehér-zöld, mindenütt fent vannak a kezek a magasban. Mindenki megmozdul valami. Egyébként nem értem a jobboldaliakat, akik azzal jönnek, ha meglátnak egy kereskedelmi csatornán, hogy nahát, a Feró eladta magát a liberálisoknak. Miért ne mennék el, ha hívnak? – Mert általában bohócnak hívnak oda. Lám, egy „szélsőjobb” zenészt is meghívtak. – Ez igaz lehet. Többnyire furcsán is érzem magam az ilyen közegben, de ha magamat képviselem, azt mondom, amit gondolok, miért ne mehetnék. A saját zenémet is eljátszom én bárkinek. Ha MSZP-s rendezvényre hívnának, oda is elmennék. Elénekelek én nekik, ha akarják, hogy „Aki hazudik, az csal, / aki hazudik, az lop, / hazudni, csalni csúnya dolog”. Hátha rájönnek, hogy jó, amit csinálok. Az sem baj, ha egy kicsit tájékozódnak. – Akár a médiaszereplést nézzük, akár a lemezkiadást, nincs túl jó helyzetben a magyar rockzene. – Tényleg nem jelenik meg szinte sehol, és nincs olyan támogatottsága, amelyet megérdemelne. Még mindig az él a köztudatban, hogy a rock and roll borzasztó dolog. A szexszel és a drogokkal függ össze. Vagy hogy szükségtelen, amúgy is halott műfaj. Pedig a társadalom nagy része jár rockkoncertekre. – Nekem a-rock and rollról még mindig valamiféle forradalmárattitűd jut eszembe. – Arról kellene, hogy szóljon a műfaj. De nagyon nehéz ma erről beszélgetni egy olyan országban, ahol a legforradalmibb zenekarok kormánypártiak. Nem akarom őket megsérteni, mert az égy borzasztó helyzet, hogy ma nem tud létezni úgy egy zenekar, hogy ne dörgölözzön a politikához. Odadörgölözik, és közben próbálja azért magát is megőrizni. Mondjuk egy ateista zenekarnak sikerül egy keresztény pártot megfűznie, és akkor elkezd hányni a keresztet, és Jézus nevében viccelődik azon, amin szíve szerint viccelődne. Ebből a „hozott anyagból” kell kihoznia, hogy valamennyire azért rock and roll legyen, amit csinál. – Elég rosszul hangzik, akkor is, ha inkább a politikai térfél jobb oldalán jellemző, hogy a művészek itt nem vállalják föl nyíltan az értékrendszerüket. – Szerintem azért van négy-öt független zenekar is. Érdekes módon ezek mind jobbos gondolkodásúak. Ezek nem kellene senkinek. Se jobbnak, se balnak. – A Beatricét hová sorolod? – A gondolkodásom szerintem közismert, de mi sem tartozunk sehová. Jobb is így. – Voltak idők, amikor vártál valami jót a politikától? – Mint sok más húgyagyú értelmiségi, először én is az SZDSZ-re szavaztam, mert azt hittem, hogy radikális párt: azonnali elszámoltatást követelt, és uniót akart Erdéllyel. Mellette az MDF langyos víznek látszott. A rendszerváltás táján még Demszkyék is ott csapoltak a koncertjeinken. Aztán nagyot csalódtam bennük. A választások után három hónappal már a tájéukon sem voltam. Akkor jöttek a szalagcímek a bulvárlapokban, hogy Feró kormánypárti lett. Tényleg azt gondoltam, hogy adjunk már időt, lehetőséget Antalléknak, hátha csinálnak valamit. Aztán kötöttem ki a MIÉP-nél. De előbb még a liberális sajtó szitává lőtt. Akkor

beszéltem Kónyával, azt reméltem, hogy sirámaimat megértve valami munkát ajánl, hogy el tudjam tartani a családomat, mert kormánypártiként nem hívnak sehova, és nem tudok enni adni a gyerekeimnek. De úgy éreztem magam, mintha Illetékes Elvtársnál ülnek. Kónya azt mondogatta, hogy megnyerik a választásokat, meg hogy most majd jön a tévében a Frici, a vállalkozó, és majd aztán... És akkor még mindig azt gondoltam, nem baj, ha nem véd meg minket a kormány, azért nekünk meg kell védenünk azt. - Gondolom, a lemezgyáraktól, a berezelt producerektől függeni sem vidám dolog. - Az ő jóindulatuk addig terjed, hogy na jó, belőletek el lehet adni háromezer példányt, és akkor úgy kiadják. Lassan oda lyukadunk ki, hogy a Kádár-rendszer három T-je mégiscsak jobb volt. Majd mindenki megkötötte a maga kompromisszumát a politikával, nem halt éhen, és még lemeze is lehetett. Ám mi akkor sem tartoztunk a lieblingek közé. Erdős Péter kötött velünk egy szerződést, hogy betömje a szánkat, de lemez ebből csak Erdős tündöklése után lett. Az Omegával és az LGT-vel közös koncertlemezen 'is nagyon vigyázott, hogy ne legyen egy egész oldal a miénk. Egyébként ma a rockzenészeknek nagyon nagy szükségük lenne egy szervezetre, amely klubok létrehozásával, üzemeltetésével, pályázatokkal, lemezkiadási lehetőséggel támogatja a zenét. Most az a helyzet, hogy akik a rendszerváltás előtt a tűz körül melegedtek, azok ugyanott vannak. Nekünk meg néha odadobtak némi parazsat. Mert hihetetlenül manipulált volt a műfaj. Központilag le voltak osztva a szerepek. Cserhádi Zsuzsa is abba ment tönkre, hogy Csepregi Éva mellett, akinél 1978 után nem lehetett nagyobb sztár, többek közt ő sem rúghatott labdába. Ellenünk meg kijátszottak az Eddát, amely eleinte kis vidéki zenekar volt, Pataky Attila ügyességén és tehetségén múlt, hogy később kinőtte magát. - Visszatérve a támogatás kérdésére: a Gyurcsány-kormány a nagyon tetszetős PANKKK programmal épp most akarja orvosolni a rockproblémákat. - Jó lenne, ha megvalósulna, amit ígérnek. Nem akarok senkit megbántani, de nemigen bízom a politikusok önzetlenségében. - Úgy tudom, könyvet írsz. Magadról? - Nem kifejezetten önéletrajz, de az emlékeimet, gondolataimat jegyzem le. Át is kell fésülnöm, mert szerintem a jobbos olvasóközönség nagy része elég prűd. - Azért annak se sokan örülnének, ha Feró kivetkőzne magából és szalonértelmiségiként a tea-keksz mellől intézne szöveget olvasóihoz. Nem ehhez szoktak, írsz-e például az ügynökügyekről? Hallom, bíróságra is jársz a régi dolgok miatt... - Írok, igen. Az történt egyébként, hogy az egyik besúgóm beperelt, mert azt mondtam, hogy besúgó volt. Nem tudom, miért kellene bocsánatot kérnem azért, hogy jelentett rólam. Ez az egész ügynökkérdés nagyon szerencsétlenül alakult Magyarországon. Itt is a baloldal keveri a kártyát. Ők hozzák föl, ők tudnak vele revolverezni. Azzal se értek egyet, hogy az egyházak nem hozták nyilvánosságra, kik jelentettek a papok közül. Honnan tudjam így, hogy kinek a kezéből kapom az úrvacsorát? - Koncertjeiden gyakori vendég volt a rendőrség. Időnként be is vittek, megverték, enyhébb esetekben berendelték raportra. Szerinted minta-e a mai fiatalok számára, amit végigcsináltál? - Egyszer így kezdtem a koncertet: Támadás, egy, kettő, három! Erre berohant a rendőrség, néhány gyereket gumibottal fejbe vertek a nézőtéren, a koncertet pedig leállították. Máskor azt mondtam a színpadon: Ideiglenesen ihaj-csuhaj! Másnap be kellett mennem az örsre magyarázkodni, hogy én csak egy rockzenész vagyok, és nem tudtam, hogy az ideiglenes szó már le van foglalva a szovjet hadsereg számára. Ezek akkor nem voltak túl vicces helyzetek. Ha időnként bemegyek este a kocsmába, mindig megdöbbenek azon, hogy a magyarok nagy része mennyire nincs képben se azzal kapcsolatban, hogy mi volt akkor, se azzal, hogy mi van ma. Azt kérdezik: miért, mit ártottak azok neked? Nincs kedvem magyarázkodni. Inkább rájuk hagyom, hogy semmit. A fiatalok egy része úgy néz rám, mint valami hős partizánra, mások kérdezzgetik, milyen balhéim voltak. - Tényleg daráltatok csirkét? - Azt Erdős Péter találta ki rólunk. De a

rendőrt sem vizeltem le. Különben olyan is volt, méghozzá jobbos tévéműsorban, hogy a műsorvezető nekünk tulajdonította azt az Erdős Pétert gyalázó számot, amit nem is mi játszottunk. A műsorvezető tévedésétől Csepregi Éva védett meg, már az is furcsa, hogy egy jobbos tévében közös interjú készült velünk. Szerintem ma senki nem akar forradalmár lenni, és talán nem is volt érdemes annak lenni, ha visszagondolok. Ma már azt sem lehet tudni, hogy amit teszek, azt én akarom, vagy a társadalmakat irányító külső erők manipulálják. Időnként rettenetesen megaláztak. - Akkor nincs is szükség manapság forradalmárookra? - Csak azokra volna szükség. De ma ez szinte lehetetlen. Semmiről nem lehet beszélni. Nem lehet őszinte kérdéseket feltenni. Ugyanolyan rossz érzéseim vannak, mint az előző rendszerben. Ugyanúgy fojtogatják, összetörik az emberi lelkeket. - Épp most nyilatkozta az új Karinthy-gyűrűs humorista, hogy ma nincsenek tabuk. - Hogyne lennének. Például ha azt mondom valakinek, te tehetségtelen vagy. Ezt ő atrocitásként éli át, és máris kiderül, hogy antiszemita vagyok. Pedig én csak művészeti kérdésekről beszéltem. Erre mondja aztán az ember: ja, bocs, akkor nagyon tehetséges vagy. És vihetem el egyedül a balhét. A szolidaritás legkisebb jele nélkül. Hát így nem lehet. Nem tudjuk megbeszélni a közös problémáinkat. Ezért lett örömnapp abból a jobboldalon, amikor kiderült, hogy a fiú a karddal a Moszkva téren szintén roma volt, tehát nem rasszista támadás történt. Azok meg, akik utána a Moszkva téren tüntettek, hülyeségeket nyilatkoztak, nagyon sokat ártottak a romáknak és mindnyájunknak. De ezt legalább most már mindig oda lehet dörgölni TGM orra alá. Még a szűkebb körű beszélgetéseinken is azt érzem, hogy nem vagyunk egymással, magunkkal őszinték. Felszínesen beszélünk mindenről, a lényegről meg semmi nem hangzik el. Vagy ott van Amerika. Azelőtt nem volt szabad azt mondani, hogy nem szeretem a Szovjetuniót, mert akkor reakciós vagyok, most meg azt nem szabad mondani, hogy nem szeretem Amerikát, mert akkor biztos terrorista vagyok. - Hogy bizonyos körökben vállalhatatlan legyél, ahhoz „magyarkodni” is elég... - Amerikában minden házon kint van az amerikai zászló, elolvadnak, ha valaki azt énekli, hogy We are American, mi meg „magyarkodunk”... Én kiviszem a magyar zászlót a színpadra, és ha máshol nem is lehet, de a koncertjeinken elénekelek mindent. Azelőtt volt egy két-szám, amit pihentettünk, de most már nincs ilyesmi. A magyar értelmiség nagy része sajnos elfogadta a diktált játékszabályokat. Ha meghívják a médiába, udvariasan elbeszélget a száz lépésről. Hogy a negyedik lépés az talán nem annyira, de az ötödik meg a hatodik már nagyon jó, és ezzel szépen el is megy a műsoridő. Véletlenül sem vállalja azt, amit valójában gondol. Ennek már meg is van a bőjtje. Egyik nap a tévében azt mondta Gyurcsány: „Magyar vagyok, magyarnak születtem.” Na, mondom, tessék, egy népnemzeti szoci. Lehetett rá számítani, hogy előbb-utóbb kap a jobboldal egy olyan veszélyes ellenfelet, aki így beszél. Még ne higgyük el, hogy jövőre a választásokat a Fidesz nyeri. - Néhány hete egy magyar filmrendező arra biztatott, hogy mindenki kérdezze meg magától, hogy mitől magyar az, amit alkotóként létrehoz. A te zenéd például mitől magyar zene? - Most jöhetnék a nagyvárosi folklórral meg azzal, hogy a zenéink nyolcvan százalékban a magyar népzeneből, népdalokból merítkeztek. De a rock angolszász zene, ez is rányomja a bélyegét a számainkra, és a mai közönség nem is szereti a magyar zenei alapokat, idegennek érzi. Hogy így alakult, abban szerintem a magyar népzeneszek is sárosak. Mert őrizték ám a lángot, mikor arról volt szó, hogy együtt is zenélhetnénk. Egyszer próbáltunk együtt dolgozni az ifjabb Csoóriékkal. Letették a hegedűt, felvették a gitárt, és elkezdtek valami Rolling Stones-os, nagyon rossz zenét játszani. Mondtam nekik, hogy azért ennél én jobban gitározok, és nekik inkább a hegedűnél kellene maradniuk, meg az eddigi dolgaikat kéne bedobni a közösbe, de azt nem akarták. Most meg lehet nézni, mennyire megy a world music vagy Flatley, még jó, hogy van üdítő kivétel, például az igen tehetséges és

kitűnően menedzselt Nox. Sokkal előbb, sokkal jobb szinten meg lehetett volna csinálni. - Mi az oka annak, hogy a színvonalas, gyakran költői szövegű, mély mondanivalót hordozó magyar rockdalok kikoptak mind a tévékből, mind az egész nap zenét sugárzó rádiókból? -

Valószínűleg arra nem lehet elkezdni a napot, hogy „Hányszor mondjam, nem kell...” Arra, hogy „Don Quijote, / Don Quijote, / A szélmalom csak játszik veled...”, arra meg igen. Régebben eljátszottuk egyszer a Friderikusz-show-ban a Jojót, annak a számnak a paródiáját, amelyet valaha Csepregi Éva énekelt. Azt mondtuk, hogy ez egy baromkodás, de jó, most egyszer és utoljára eljátsszuk. Csakhogy aztán a közönség mindig azt kérte. Hiába is mondanám valakinek, hogy ne énekeld ezt, mert Magyarországon tíz ponttal csökkent az IQ-hányados, ha egyszer több ezren követelik. - Mit hallhatunk most megjelent lemezeden, az Antológia II-n? - Olyan régi felvételeket, amikről még én se tudtam: kalóz- és elkallódott felvételeket. Egy kis betekintést ad a konzumzenén elhülyített érdeklődőknek abba, milyen pezsgő zenei élet volt húsz-huszonöt évvel ezelőtt. Varga Klára